

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ ГЕРЕФОРДІВ У СТЕПОВІЙ ЗОНІ УКРАЇНИ

В. С. Козир, доктор сільськогосподарських наук

Інститут сільського господарства степової зони НААН України

Доведена ефективність вирощування бугайців герефордської породи у степовій зоні України до 30-місячного віку. При цьому забійні показники і якість яловичини лишаються високими, а прибутковість не знижується.

Ключові слова: герефордська порода, бугайці, ефективність витрати кормів, внутрішній жир.

Тварини герефордської породи відрізняються високою м'ясною продуктивністю. Але цінність її для України полягає не тільки у високих м'ясних якостях, а й у можливості використання для створення нових національних високопродуктивних типів і порід та промислового схрещуванні з породами молочного і комбінованого напрямків.

Зазначені питання вивчались багатьма вченими [1, 2, 3, 4] при вирощуванні худоби у кліматичних умовах близьких до її батьківщини – помірний температурний режим, висока вологість повітря, пасовищна система утримання тощо.

Для науки і практичного тваринництва України особливої уваги заслуговують питання поведінки чистопорідних бугайців у складних кліматичних умовах степової зони, впливу таких умов на інтенсивність росту тварин у різні вікові періоди з метою одержання більш якісної яловичини при найменших витратах кормів та економічній доцільності.

Для відповіді на ці та багато інших питань у дослідному господарстві «Поливанівка» Дніпропетровської області в 2007–2009 рр. проведено дослідження на 60 чистопородних бугайцях – від народження до 30-місячного віку. За результатами помісячного зважування визначали середньодобовий приріст. Найбільш високі (1024 г) показники приросту були в період 8–12 місяців. У 12, 15, 18, 21, 24 і 30 місяців на Красноградському м'ясокомбінаті за методикою ВІТа забивали по 5 типових тварин.

Одним з показників ефективності вирощування бугайців є оплата кормів продукцією, а це у структурі собівартості понад 50 %. Крім розрахунку витрат кормів на 1 кг приросту живої маси, за результатами обвалки туш визначено витрати їх на 1 кг м'якуша (табл. 1).

1. Витрати і оплата кормів при виробництві продукції

Показник	Період життя, місяців						
	0–8	0–12	0–15	0–18	0–21	0–24	0–30
Середньодобовий приріст від народження	888	934	925	909	861	793	723
Витрати корм. од. на виробництво 1 кг:							
живої маси	13,21	11,42	10,80	10,76	10,88	11,44	12,13
маси м'якуша		27,07	25,11	23,58	23,91	24,38	25,38
Витрати перетравного протеїну (кг) на виробництво 1 кг:							
живої маси	1,32	1,14	1,09	1,10	1,12	1,22	1,26
маси м'якуша	-	2,71	2,53	2,41	2,43	2,59	2,63
Одержано приросту на 100 корм. од., кг	6,78	8,16	8,75	8,85	8,79	8,38	7,95
Відносна зміна витрат корм. од. на виробництво 1 кг, %:							
живої маси	-	100,0	94,57	94,22	95,27	100,18	106,22
маси м'якуша	-	100,0	92,76	87,41	88,33	90,06	93,76
Коефіцієнт зміни оплати корму приростом відносно до 12-місячного віку	-	1,00	1,07	1,08	1,08	1,03	0,97

При вирощуванні бугайців до 12-місячного віку за підсисний період було витрачено 75,9 % всіх кормів, у 15 місяців – 64,3 %, у 18 – 56,2; у 21 – 50,6; у 24 – 45,8 і в 30 місяців – 38,0 %. Отже, була підтверджена одна з основних закономірностей, характерних для м'ясо-

го скотарства: чим триваліший період вирощування після відлучення, тим більше нівелюються витрати, пов'язані з підсисним періодом, коли корм найдорожчий, і на собівартість припадають не тільки витрати на вирощування молодняка, але й всі витрати на утримання основного стада.

Витрати кормів на виробництво 1 кг живої маси в період від народження до забою у віці 12 місяців становили 11,42 корм. од. Далі вони знижувались: у 15 і 18 місяців на 5,4 і 5,8 %, потім стабілізувались, а потім зростали: на 0,2 % – у 24 місяці, 6,2 % – у 30 місяців.

У зв'язку зі збільшенням маси бугайців з віком витрати кормових одиниць на 1 кг найбільш цінної частини туші – м'якуша – знижувались до 18 місяців, потім вони дещо зростали, але навіть у 30 місяців не перевищували цього показника у 12-місячному віці. Особливо помітно зменшились витрати кормів на виробництво 1000 МДж енергії порівняно з 12-місячним віком: у 18 місяців – на 32,8 %, у 24 місяці – на 39 % та 30 місяців – на 47 %.

У всі вікові періоди годівля тварин була повноцінною – на 1 корм. од. припадало від 100 до 106 г перетравного протеїну, тому витрати його на виробництво продукції були адекватні кормовим одиницям.

Ефективність використання кормів тваринами була високою. У підсисний період на 100 корм. од. одержано приросту 6,78 кг, у 12 місяців на 20,4 %, у 15 – на 29,1, у 18 – на 30,5, у 21 – на 29,6, а в 30 місяців на 17,3 % більше, що й забезпечило добрі економічні показники.

У зв'язку з тим, що у віковому аспекті тварин собівартість і реалізаційна ціна продукції в різних агроформуваннях різнилася за дослідний період (2,5 роки), ми розрахували середні показники по 14 господарствах і визначили відповідні коефіцієнти змін (табл. 2).

2. Економічна ефективність вирощування бугайців герфордської породи

Коефіцієнт збільшення відносно 12-місячного віку	Вік реалізації, місяців				
	12	15	18	24	30
Собівартості:					
вирощування 1 голови	1,00	1,24	1,52	1,81	2,09
1 ц живої маси	1,00	0,90	1,06	1,10	1,11
1 ц приросту	1,00	0,98	1,04	1,06	1,08
1 ц туші	1,00	0,97	0,96	0,99	1,06
1 ц м'якуша туші	1,00	0,97	0,98	0,99	0,98
1 ц їстівної частини туші	1,00	0,99	0,96	0,96	0,97
1000 МДж енергії м'якуша	1,00	1,09	1,08	0,67	0,56
Виручки від реалізації:					
1 голови	1,00	1,57	2,67	3,18	3,67
1 ц живої маси	1,00	1,26	1,86	1,92	1,95
1 ц туші	1,00	1,15	1,24	1,73	1,86
1 ц м'якуша туші	1,00	1,24	1,72	1,73	1,72
1 ц їстівної частини туші	1,00	1,26	1,68	1,68	1,48
1000 МДж енергії м'якуша	1,00	1,35	1,35	1,38	1,48
Прибутку від реалізації:					
1 голови	1,00	5,67	16,58	19,70	22,72
1 ц живої маси	1,00	4,54	11,59	11,90	11,98
1 ц туші	1,00	4,45	10,53	10,74	11,52
1 ц м'якуша туші	1,00	4,45	10,71	10,70	10,77
1 ц їстівної частини туші	1,00	4,54	10,45	10,38	10,50
1000 МДж енергії м'якуша	1,00	8,41	8,38	7,24	6,04
Рентабельність вирощування 1 голови	1,00	4,58	10,82	10,85	10,88

Незважаючи на те, що собівартість вирощування бугайців і виробництво основної продукції (живої маси і приросту) з віком тварин зростає і до 30 місяців витрати на вирощування 1 голови худоби подвоюються, виручка від її реалізації збільшується більш високими темпами. У 15-місячному віці порівняно з реалізацією у 12 місяців вона зростає у 1,5 раза, у 18 місяців – майже у 2,7 раза, у дворічному віці – у 3,3 раза і в 30-місячному віці – у 3,7 раза. При цьому прибуток від реалізації 1 голови у наступні вікові періоди вирощування

(15, 18, 24, 30 місяців) збільшується відповідно у 5,7; 16,6; 19,7 і 22,7 рази, а рівень рентабельності виробництва зростає з 4,6 до 10,9 рази, або з 8,3 до 90,2 %.

Не менш показові результати були при розрахунку коефіцієнтів збільшення відносно 18-місячного віку. При подальшому вирощуванні жива маса 1 голови у 24-місячному віці зростає до 606 кг (більше в 1,2 рази), а в 30-місячному – до 688 кг (більше у 1,3 рази). При цьому забійний вихід у 18 місяців становив 64,55 %; 24 – 65,50 % і в 30 місяців – 65,73 %.

Безумовно, вихід внутрішнього жиру збільшується до 3,45 %, але питома маса м'якуша залишається практично на одному рівні, і коефіцієнт м'якості найвищого рівня досягає у дворічному віці бугайців (6,87), а питома маса відрубів першого гатунку становить 85 %. Співвідношення білок : жир у м'якоті (0,8:1), а також смакові та кулінарні якості яловичини залишаються на рівні, що відповідає вимогам споживача.

На підставі проведених досліджень слід зробити висновок, що в умовах степової зони України бугайців герефордської породи можна ефективно вирощувати до 18-місячного віку шляхом безпасовищного цілорічного утримання. Однак сьогодні, коли дефіцит яловичини досить високий, товарне виробництво цієї важливої продукції можливе за рахунок вирощування герефордів до 30-місячного віку.

Бібліографічний список

1. *Заднепрянский И. П.* Рациональное использование мясного скота / *Заднепрянский И. П.* – Белгород, 2002. – 407 с.
2. *Миниш Г.* Производство говядины в США: мясное скотоводство / *Миниш Г., Фокс Д.* – М: Агропромиздат, 1986. – 478 с.
3. *Повозніков М. Г.* Особливості газоенергетичного обміну у бугайців м'ясних порід у зимовий та літній періоди / *М. Г. Повозніков, А. Г. Цвігун, С. М. Блюсюк* // Зб. наук. пр. Подільської держ. аграр.-техн. акад. – Кам'янець-Подільський, 2000. – Вип. 8. – С. 193–196.
4. *Рой Дж. Х. Б.* Выращивание молодняка / *Рой Дж. Х. Б.* – М.: Колос, 1983. – 470 с.